
NIHAI DRAGANESCU: “SOCIETATEA CONSTIINTEI”

Abstract: Discussions in connection with “Consciousness Society” book by Acad. Mihai Draganescu are exposed.

Pe data de 13.03.2008, în cadrul “Grupului de Cercetari Interdisciplinare” al CRIFST, a avut loc o “Masa Rotunda” în legatura cu aparitia, în anul 2007, a cartii Academicianului Mihai Draganescu, “Societatea Conștiinței”. În continuare sunt redade interventiile membrilor “Grupului” în ordinea în care participantii au luat cuvântul

*

Într-un text al Acad. Mihai Draganescu se spune: „Doua obiecte fenomenologice se afla în vecinatati de aceiași natura daca, într-o categorie fenomenologica, între ele exista morfisme (legaturi)”.

Ce înseamna acest lucru?

Definitia clasica a unei „vecinatati”, în topologie, spune, simplificat mult lucrurile, ca vecinatate unui punct este formata din punctele care se afla la o „distanta” oricât de mica fata de o distanta de referinta arbitrar de mica. Observam ca aici este vorba de „distante”, deci de un spatiu numit „metric”. Fie acesta si multidimensional. Ce se înțelege atunci când numarul dimensiunilor devine infinit? Avem de-a face cu spatii a dimensionale. Este tocmai cazul categoriilor fenomenologice. Iar în acest caz, ceea ce poate „lega” doua puncte (adica între ele sa existe morfisme), trebuie sa fie altceva. Acest „altceva” M. Draganescu îl definește drept un « sens » (fenomenologic).

Acum. Daca într-un astfel de spatiu adimensional nu se introduce nici o conditie suplimentara rezulta ca între un punct si restul infinitatii de puncte se pot forma siruri nesfârșite pe un numar, de asemenea, nesfârșit de directii. Prin urmare, nici un astfel de sir nu va converge spre o limita. Aici intervine Hausdorff. Care introduce urmatoarea axioma de „separare”: „Pentru orice pereche de puncte exista doua vecinatati ale acestor puncte, disjuncte între ele”. Care, atunci când este îndeplinita, îi permite sa emita si sa demonstreze urmatoarea teorema de convergenta: „Într-un spatiu Hausdorff, un sir converge catre o singura limita.”

În final, mai trebuie amintit si faptul ca conditia necesara dar nu si suficienta pentru ca un spatiu topologic sa devina metrizable este ca un astfel de spatiu sa fie un spatiu Hausdorff. Dar, încă odata, o astfel de

conditie este numai necesara. Deci într-un spatiu Hausdorff nu trebuie neaparat introdusa o metrica (i.e. definita o distanta). În trecut se poate aminti ca numai Teorema de metrizare a lui Nagata si Smirnov da conditii necesare si suficiente pentru existenta unei metrici pe un spatiu topologic.

Se poate observa ca M. Draganescu postuleaza tocmai o asemenea axioma de separabilitate, specifica categoriilor fenomenologice, utilizând „sensurile fenomenologice”. Prin urmare, spatiul „fenomenologic” Draganescu este un spatiu Hausdorff particular. Si, în consecinta, aici apar convergente de „sensuri fenomenologice” catre diverse limite.

Acum, cum se mișcă închipui eu, în mod metaforic, ca se pot realiza lucrurile într-un spatiu fenomenologic Draganescu? Am numit un astfel de spatiu «Lumea Remanentelor Evanescente»

Am sansa ca, din când în când, sa patrund în aceasta lume. Nu ma întrebati cum. Nu stiu (sau nu asta conteaza acum). Este lumea "Sensurilor" si "Semnificatiilor" (nu plina de sensuri si semnificatii; ci, pur si simplu a «Sensurilor» si «Semnificatiilor»).

Aceasta lume este o lume în care "spatiul" nu exista. Si nici "timpul". Sau, mai degraba, exista un rudiment de timp. Cel al "Instantaneitatii". Fara trecut si viitor. Doar un "Prezent" continuu, în care lucrurile se fac si se desfac instantaneu. O instantaneitate a unei infinitati de "prezenturi". Echivalente, dar nu identice.

"Evenimentele-Sensuri" sunt interconditionate. Fiecare "Eveniment-sens" este un efect al întregii multimi infinite de "Evenimente" ("Sensuri"). Si cauza (din infinitatea de "Evenimente-Sensuri-Cauze"), în acelasi "timp".

"Evenimentele-Sensuri se aranjeaza" în siruri de "Semnificatii" (asemanatoare/ analoage/ echivalente, dar nu identice). În mod "instantaneu". Siruri de "Evenimente-sensuri" = "Semnificatii", în care fiecare element este "instantaneu" ca si "pauzele" dintre ele. Siruri care se "mentin" ca sa dispara, pur si simplu, într-un "Eveniment-Sens" final, catastrofic (sau binecuvântat). Disparând o "Semnificatie" ca sa apara, simultan, mii, milioane, miliarde...de alte "Semnificatii".

În spatiul Lumii noastre cea de toate zilele, Empirica, « vad » cum o astfel de « Semnificatie » se proiecteaza în « spatial » si « temporal ». Adica într-un spatiu metric în care « timpul » nu mai este « instantaneu » ci capata « durata ». Chiar daca o astfel de « durata » este limitata. Ca si « întinderea » spatia de altfel.

O întrebare insidioasa apare: "Cine introduce, în «spatiul fenomenologic Draganescu» «semnificatii»?". Raspunsul lui M. Draganescu este : "Omul"!

Cred ca nu numai. Acolo ar trebui sa existe o anumita legitate. Introdusa de ALTCINEVA. Iar atunci cînd omul se joaca pe ACOLO poate, sau nu, sa o contrazica. Din acest motiv extrem-orientalii vorbesc despre «karma». Iar « omul » ar trebui sa devina constient de faptul ca este posibil sa contrazica, sau nu, legitatea de care am vorbit. De aceea i s-a dat « liberul arbitru ». Si ar trebui sa devina constient ca, uneori, se cam joaca cu focul.

Gorun Manolescu

*

Pentru cititorul avizat al operei Academicianului Mihai Drăgănescu, lucrarea *Societatea constiintei* (2007) se constituie într-un eveniment editorial deosebit de important, reprezentînd corolarul etic, antropologic si spiritual-religios al consideratiilor ontologice si epistemologice ale modelului ontologic ortofizic, deschise de *Profunzimile lumii materiale* (1979) si *Ortofizica* (1985). *Societatea constiintei* concretizeaza acea *teorie structural-fenomenologica a spiritului*, despre care Acad. Drăgănescu aprecia încă în volumul *Eseuri* (1993) ca „ramăne un obiectiv de atins în restul vietii autorului”. Acum, ne aflam în fata perspectivei desfasurarii acestei teorii, explorata pîna în detalii, atît cît cuprinde anvergura unei minti savante si optimiste, dar constient-lucida de realitatea hipercomplexa a societatii umane contemporane, plina deopotrieva de virtualitati promitatoare si amenintari terifiante.

Societatea constiintei are curajul sa avanseze un model sau ideal etic dezirabil al viitorului, spre care ar trebui sa se îndrepte si la care sa ajunga umanitatea. Acest viitor este însa unul posibil, nicidecum unul necesar. Caci miza (explicita si implicita) a lucrării se anunta în acest fel: a fi sau a nu fi în stare – la nivelul indivizilor, colectivitatilor si societatii umane în ansamblu – sa iesim din starea de *semicivilizatie* (a se subîntelege si *semibarbarie*) în care ne mai zbatem astazi si sa cream premisele unei adevarate civilizatii *socio-umane*, în perspectiva a unei *societati a constiintei*, condusa de spiritualitatea consubstantiala si atotcuprinzatoare din fiinta umana.

În acest sens, una dintre cele mai remarcabile noutati ale desfasurarilor teoretice sustinute în volumul *Societatea constiintei* se refera la elaborarea conceptului filosofic de *Constiinta Fundamentala a Existentei* (cu al sau corelat de *Dumnezeu* în teologie), care ar putea interactiona cu *monoidul fenomenologic fundamental al existentei* (introdus si modelat de Acad. Drăgănescu, în lucrarile ulterioare anului 2000, prin teoria

matematica a categoriilor), determinând apariția unor universuri și entități, respectiv menținerea existenței acestora. Acum, introducerea conceptului de „sentiment divin”, alături de și în corelație cu acela de „sentiment cosmic” (întâlnit și în unele lucrări anterioare ale autorului), permite descrierea *vietii spirituale* și a *spiritualității* în general, ca o simbioză a celor două sentimente, respectiv a contemplației și activității. Devine, astfel, posibilă, schematizarea interacțiunii tuturor nivelurilor sau palierelelor onticului, de la cel psihologic și al civilizației, până la zona imponderabil-evanescentă a sacralului și divinului.

Ionuț Isac

*

Pentru a studia viitoarele forme de organizare umană (intelectuală, tehnică și socială) este necesară evidențierea elementelor și subsistemelor, a proceselor și structurilor componente.

Vom porni de la definițiile formulate de M. Drăgănescu pentru conceptele de „minte”, „conștiință”, „univers informațional” și „societate a conștiinței”, definiții folosite de el însuși în construirea unui model de univers capabil să integreze nivelurile fizic, biotic, psihic și social al existenței. Acest proces complex de modelare, început cu cartea *Ortofizica* și definitivat prin recentul volum *Societatea conștiinței*, constituie fundamentarea teoretică și metateoretică a întregii școli de gândire românești consacrate pregătirii și studierii societății cunoașterii.

Analizând fundamentele naturale ale societății cunoașterii, M. Drăgănescu demonstrează că există o legitate tendencială legată de manifestarea, în univers, a unei conștiințe fundamentale, legitate care determină o evoluție de la infraconștiință la forme de conștiințe organizate ale existenței, astfel încât în univers nu poate fi considerat perfect, dacă nu poate susține o societate a conștiinței.

În comunicarea sa intitulată „Reflecții despre știința conștiinței”, prezentată la Sesiunea Anuală a CRIFST din 12 octombrie 2007, academicianul Mihai Drăgănescu definește conștiința ca o stare a minții, arătând, în același timp, că „Mintea este mediul în care se dezvoltă conștiința”.

Ca răspuns spontan la o întrebare pusă în cadrul GCI, în urma expunerii noastre pe tema „Coevoluția agenților inteligenți umani și artificiali” (2006), am afirmat, la rândul nostru, că mintea este un sistem de

activitati. Am elaborat, de asemenea, un model integrativ al creierului, mintii, constiintei si creatiei (2007).

Studiul si promovarea societatii cunoasterii presupun trecerea de la fenomenul uman individual al cunoasterii si constiintei la nivelul social al existentei si activitatii, care constituie o forma de organizare comuna a oamenilor, ce poate fi sistematica sau nesistematica.

De-a lungul istoriei intelectuale a omenirii, au fost elaborate numeroase modele de univers care au acreditat ideea unei corespondente sau chiar a unei continuitati între lumea cosmica, sociala si cea a psihicului individual.

Aceasta linie de argumentare vine de la *logosul* heraclitean care era conceput atât ca principiu universal, ca lege a vietii sociale si a destinului individual, cât si ca structura a vietii psihice. Platon prezinta cele trei universuri corespondente, iar Aristotel combina legile naturii si legile gândirii pentru construirea categoriilor sale generale, făcând apel, în discutarea acestora, atât la fapte de stiinta (empirie), cât si la teorie si metateorie.

La rândul sau, Descartes înfatiseaza o tripla cibernetica (cosmica, sociala si psihica), iar la Kant filosofia teoretica si practica prezinta un continuum intelectual, de la modelul sau cosmologic catre modelul sau moral, care include o lege ce presupune, pentru aplicarea sa, atât o privire spre cer, cât si folosirea fortei interioare. Filosoful ia, deci, în considerare, atât folosirea ratiunii si competentei, cât si a libertatii morale. Cu toate ca este receptat ca personificare a rigorismului, Kant este printre putinii care studiaza libertatea morala si defineste libertatea ca fiind folosirea publica a ratiunii.

Autori contemporani ca M. Minski, A. Moles sau Teilhard de Chardin au prevazut si au descris „oamenii mintii”, „societatea intelectualilor” si chiar o „anelopa de substanta gânditoare care înconjoara lumea”.

Abordarea evolutiei actuale si a viitorului societatii ca societate a informatiei, a cunoasterii si a constiintei (M. Draganescu, 1992), ca societate a culturii (Pana, 2004) sau chiar ca societate a înțelepciunii (Bulz, 2007) presupune, în continuarea temeiurilor stiintifice si filosofice elaborate de M. Draganescu, o analiza sistematica.

Pâna acum, s-a constatat ca ordinea manifestata în existenta este explicabila numai prin interventia unei forte rationale; s-au folosit intrapolari si extrapolari în studiul ierarhiei si evolutiei existentei, invocându-se, ca la Hegel, un principiu spiritual; au fost coroborate rezultatele cercetarilor antropologice si ale progreselor tehnice, iar Teilhard de Chardin a formulat speculatii privind existenta unui principiu antropoc,

cu finalitatea aparitiei constiintei, anticipându-se, astfel, chiar comunitatile de lucru virtuale globale.

Acum, societatea cunoasterii se fabrica, în principal pe cale tehnica, prin conceperea si folosirea unor sisteme, tehnologii, programe si activitati specializate.

Definim societatea cunoasterii ca sistem al unor structuri, relatii si activitati constituit de catre grupurile de lucru si comunitatile profesionale, reale sau virtuale, sustinute de sisteme tehnice si tehnologii bazate pe cunoastere, ca si drept urmare a aparitiei unui set de valori proprii grupurilor de lucru si comunitatilor de creatie care folosesc aceste mijloace.

Etapă actuală în evoluția societății este o societate a competenței. Aceasta corespunde, în plan intelectual și profesional, perioadei de tranziție din planul economic și politic al existenței.

Societatea competenței este caracterizată prin accentul pe educarea competenței, prin cerința de a detine, respectiv efortul de a obține competente complementare și competente suplimentare sau supra-competente, prin apariția formelor de management dedicate organizării și dezvoltării talentului și carierei, prin formarea nivelului reflexiv al culturii organizației, prin prospectarea dimensiunii umane a resurselor.

Laura Pana

*

As dori sa fac o precizare, daca în anii 1993-1994, domnul academician Mihai Draganescu a facut referiri cu caracter general la o potential posibila societate a constiintei, la 30 iunie 2001, într-o expunere sustinuta la Ateneul Român, în cadrul unei manifestari organizate de Fundatia Nationala 'Henri Coanda' pentru sprijinirea copiilor supradotati domnia sa a afirmat foarte clar ca dupa ce s-au parcurs, ca urmare a primei revolutii industriale, epoci precum a agriculturii, a bronzului si fierului, a industriei s-a intrat într-o epoca într-adevar fascinanta, aceea a societii informationale; care se prelungeste într-o societate a cunoasterii, iar aceasta din urma, cred si sper, într-o societate a constiintei.

Inteligenta umana a descifrat complet genomul speciei sale, se practica deja clonarea, a realizat imaginea momentului Bing Bang, se exploreaza sistemul solar dar ... nu reuseste sa cunoasca propria planeta, sa faca cunoscuta geneza si destinul omului în univers. În acest context, a

afirma ca realizarea societatii constiintei ar fi o certitudine, nu ar fi ?n concordanta cu realitatea.

?n studiul elaborat de catre domnul academician Mihai Draganescu, ?n perioada 2003 -2005 (Societatea Constiintei-2003; Spiritualitatea-2004; Fundamentele naturale ale societati constiintei - 2005), se constata o anumita evolutie, fireasca ?ntr-o activitate de cercetare, de la ideile initiale privind realizarea societatii constiintei, la idei impuse de realitati care nuanteaza realizarea acestei societati.

?n prefata la volumul ‘Societatea Constiintei’, publicat ?n decembrie 2007, domnul academician Mihai Draganescu afirma distinct ca: ‘din punct de vedere filosofic, societatea constiintei ram?ne un concept absolut si fundamental. ?n privinta realizarii unei societati a constiintei ram?ne de vazut daca ea poate fi ?mplinita cu omul biologic actual. Cu omul biologic actual s-ar putea obtine numai o societate a prefigurarii societatii constiintei’.

Personal, ?mpartasesc pe deplin punctul de vedere exprimat de domnul academician Mihai Draganescu. Omenirea nu a fost capabil sa asigure gestionarea mediului natural al planetei noastre. ?n timp ce numeroase specii naturale sunt distruse, biotehnologii multiplica plantele si animalele transgenice. P?na unde va merge acest proces? Homo tehnostiintificus se vrea un nou Dumnezeu? Va elimina tot ceea ce a fost conceput, de-a lungul a milioane de ani, ?n mediul natural si se va ?nconjura numai de roboti?

Prin cercetare, prin implementarea ?n practica a noilor descoperiri stiintifice, a noilor tehnologii, nu ar trebui sa se lupte ?mpotriva lumii naturale create ci, numai ?mpotriva miscarilor si energiilor puterilor lumii ne ostile mediului natural.

Va multumesc pentru atentie!

Stefan Iancu

*

A: Pe baza unei cercetari cu elemente de experiment filosofic, abordari inter / trans / cross-disciplinare, introspectii prin cadre probabiliste, nuanate si subtile (acestea fiind inovativ propuse drept complementare primelor doua) pot afirma posibilitatea unei abordari sistemice inovative: *Modelararea Interactiva*. Prin acest cadru nu numai metodologic ci si epistemic, sustin ipoteza fragmentarii g?ndirii contemporane versus mari

proiecte de viziune asupra umanitatii – generând nuclee intro sau extro-deschise / închise: *GEOMODERNITATE*, *TRANSDISCIPLINARITATE*, *FUZIFICARE* ti *STRUCTURAL-FENOMENOLOGIE*. Aceste nuclee contemporane contin un remarcabil aport românesc, consonanta si parteneriat în fapt/potential cu multe alte mari idei ale secolului XX pentru mileniul III.

În acest context cu focalizare pe constructul academic : *SOCIETATE A CONSTIINTEI* – *elaborat de Acad. Mihai Draganescu*, aduc în dezbatere idei si informez asupra varietatilor contemporane de aprofundare a unor constructe elaborate de *Immanuel Kant (1724-1804)* si *Adam Smith (1723-1790)* - *focalizate pe “morală apriori”*. Constructe care paradoxal erau în dialog, la acea perioada de elaborare, doar prin contactele dintre studentii lor. Dezvoltarea stiintei si a filosofiei a dus la “unicizarea” sau/si “bibliotecarea” acestor mari focalizari – practic necontinuate activ societal.

B: Este de asteptat o “asumare” INTER / TRANSDISCIPLINARA si INTERCULTURALA a (META)RESPONSABILITATII prin coplanaritatea meta-verbala: “*a existenta*” si “*a apartine la*”.

În acord cu *RESPONSABILITATE* cat si cu asteptata *META-RESPONSABILITATE*, în contextul fragmentarii gandirii contemporane (enun?at la A, mai sus) privind focalizarile datorate “*mintilor analitice*” si respectiv “*algebrice*”, se propune urmatoarea interfata holistica:

IDEE <=> FIINTA UMANA <=> MASINA – drept cadru de reprezentare si rezolvare a problemelor proprii *capacitatii holistice, eco-constiintei*, si respectiv, “*schimbarea*” de anticipare.

Deci, aceasta **interfata** poate fi utilizata drept un (**virtual**) procesor relativ la *sistemele (computeriale) anticipative*:

Tabelul 1 **LUMEA ca sistem EXISTENTA / APARTENETA:**

<p>(e-)LUMEA ca sistem (ipotetic) real / model / ideal</p> <p>comprehensiune dupa / peste / în acord la <i>PLATON</i></p>	<p><i>dimensiunea de “a apartine la” a (e-)Lumii;</i> conexiuni la:</p>		
	<p><i>Awareness</i> <i>Uman</i></p>	<p><i>insight</i> <i>uman</i></p>	<p><i>actiune</i> <i>sociale</i> <i>(om-</i> <i>masina)</i></p>

<i>Dimensiunea de "existentă" a (e-)Lumii;</i> conexiuni la:	<i>Awareness Uman</i>	<i>REACTIONE (ex. judiciara)</i>	<i>a înțelege</i>	A AVEA
	<i>Insight Uman</i>	a „trece” din nou	QUALIA	a explica
	<i>Actiune Sociala (Om-Masina)</i>	A FI	<i>a „traie” din nou</i>	<i>ACTIUNE (ex. Industrial-financiara)</i>

Ce are **necesar si suficient** un procesor (virtual) dintr-un sistem (computerial) anticipativ? Este acesta de tip Intrare-Stare-Iesire? Raspunsul, aici, este DA; cu utilizarea tabelului drept Intrare/Stare/Iesire – concept-construct-devenire.

Tabelul 2 **Un model al spatiu-timpului contemporan devenirii noastre cibernetice:**

<u>Hiper-butelia Klein /</u> <u>Unitatea lumilor noastre</u>	<u>INTRO</u> <u>(“accentul de existenta si reflectare” este în profunzimea spatiu-timpului contemporan)</u>	<u>EXTRO</u> <u>(“accentul de existenta si reflectare” este în profunzimea “externa” a spatiu-timpului contemporan)</u>
<u>DESCHIDERE</u> <u>“white box”</u>	a: <u>Lumea reala / pull-back</u>	c: <u>Lumea trans-reala / pull-before</u>
<u>ÎNCHIDERE</u> <u>“black box”</u>	b: <u>Lumea meta-reala / pull-tech</u>	d: <u>Lumea pre-reala / pull-back back</u>

Acesta **nu** este un **table planar**. Elementele a, b, d, c exista într-un ciclu (evident închis) a, b, d, c, a, ... constituind un **corp virtual cu o singura fata** (tip: butelia Klein). practic necontinue activ societal.

C: Este de constatat un “un gap societal si societal-epistemic” profund între *Immanuel Kant, Critica facultatii de judecare, 1793 et Adam Smith, Teoria sentimentelor morale, 1759 – pe de o parte – si dimensiunea de “morala apriori” contemporana*. Lucrarea Acad. Mihai Draganescu este unul dintre pasii necesari, posibili si imperativi - activ societal. Fie ca sa putem contiuna aceste eforturi; în cerc, în contextul A, aici – prin Tabelele 1

și 2.

O situație “similară” o are, la noi, lucrarea lui *Spiru Haret (1851-1912)* ***Mecanica socială***, Paris, București, 1910 – o lucrare fundamentală de interdisciplinaritate (matematică-mecanică / sociologie) prin care se propune, original, drept spațiu profund de civilizație – ortoedrul: PRODUCTIE – INTELIGENȚĂ – MORALĂ.

Nicolaie Bulz